

vlada je primijenila uporabu „svjedoka pokajnika“ u sudskim procesima kako bi zadala moralni udar terorističkim organizacijama. Iako je pokazao dobre rezultate, na pritisak domaće i inozemne javnosti vlada je odustala od toga poteza. Nakon mnogih početaka pregovora i odustajanja, mirovni je sporazum s mrtve točke pokrenuo američki pritisak pod administracijom Billa Clintona (američki kapital je 80-tih istisnuo britanski s prvog mjesta u Irskoj). Tako je došlo do sporazuma na Veliki petak 1998. godine na kojemu je odlučeno da će odluku o budućem ustavnom položaju Sjeverne Irske donijeti demokratskim putem većina tamošnjeg stanovništva, a Republika Irska će se odreći teritorijalnih pretenzija prema Sjevernoj Irskoj. Sporazum je predviđao i da unionisti odustanu od modela „vladavine većine“ koji je prevladavao od 1921. do 1972. godine. Međutim sporazum je također omogućio unionistima da Sjeverna Irska ostane dio Ujedinjenog Kraljevstva sve dok to želi većina sjevernoirskog stanovništva. Prekid vatre je postignut, a krenuo je i proces razoružavanje republikanaca i lojalista.

U zaključku (409-421) rezimira se „irsko pitanje“ u njegovu dugom trajanju i konstatira da je taj sukob nerješiv ukoliko njegovi akteri ostanu na izvornim, dijametralno suprotnim polazištima i ciljevima. Početkom 21. stoljeća mir je u Sjevernoj Irskoj postao stvarnost.

Željko KARAULA

Colloquia Maruliana

Colloquia Marvliana XIII/2005, Split: Književni krug Split – Marulianum, 364 str.

Godišnjak *Colloquia Marvliana* objavljuje znanstvene priloge o Marku Maruliću te recenzije, prikaze i osvrtne na djela koja se bave Marulićem. U časopisu se uglavnom tiskaju tekstovi sa znanstvenog skupa koji se u sklopu Marulićevih dana održava svake godine krajem travnja u Splitu, ali se primaju i drugi vrijedni prilozi. U sklopu prošlogodišnjih Marulićevih dana (Split, 20-23. travnja 2005.) predstavljen je četrnaesti broj časopisa.

Prvi u nizu tekstova u ovom broju, povjesničarima možda i najzanimljiviji, rad je **Luje Margetića** „*Marulićeva oporuka*“ (5-23). U uvodnoj studiji autor ističe kako je oporuka značajan dokument splitske, dalmatinske i uopće hrvatske kulturne, gospodarske i pravne povijesti. Na temelju dvaju rukopisa oporuke, zadarskog i zagrebačkog, autor analizira dijelove oporuke te daje njezino detaljno pravno-povijesno tumačenje. Slijedi tekst Marulićeve oporuke (25-71) koju je Margetić priredio i preveo, što je ujedno i njezin prvi prijevod na hrvatski jezik. Oporuka sadrži i opsežan popis Marulićevih knjiga (*Repertorium librorum*), a pridodan joj je i popis knjiga (*Inventarium librorum*) koji su sastavili izvršitelji oporuke odmah nakon njegove smrti. *Repertorium* i *Inventarium* priredio je i preveo **Bratislav Lučin**.

Slijedi niz od pet tekstova koji su tematski vezani uz Marulićevu *Davidijadu*. Tako **Gorana Stepanić** piše o ulozi pripovjedača u Marulićevu spjevu u tekstu „*Muke kršćanskoga pripovjedača: Strategije pripovijedanja u Davidijadi*“ (73-82).

U tekstu „*Tijelo alegoreze: Jezični izraz Tropologica Davidiadis expositio*“ (83-101) Neven Jovanović analizira jezični izraz Marulićeva dodatka epu o Davidu koji predstavlja njegovo alegorijsko tumačenje te u nastavku donosi sam tekst Marulićeva *Tropologica Davidiadis expositio* (103-126).

Problemom *Tropologije*, odnosno autorima koji su u njezinu stvaranju utjecali na Marulića, bavi se **Miroslav Palameta** u tekstu „*Marulićeva Tropologija u svjetlu patrističke alegoreze (I)*“ (127-164).

Gianna Gardenal u radu „*Protagonisti e deuteragonisti nei primi tre libri della Davidias*“ (165-180) najprije istražuje kršćansko odbacivanje klasične mitologije, zatim piše o izvorima koje je Marulić mogao koristiti u ovome djelu i na koncu naglašava Marulićevu spretnost u opisivanju likova.

Vinko Grubišić u tekstu „*Tartar u Marulićevoj Davidijadi i pakao u Evanđelistaru*“ (181-190) raspravlja o razlikama u ta dva djela: dok u *Evanđelistaru* izbjegava bilo kakve aluzije na grčku i rimsku mitologiju, *Davidijada* je puna referencija na te mitologije.

Zanimljiv je rad **Mirka Tomasovića** „*Abšalom i Hanibal (Marko Marulić i hvarski književni krug)*“ (191-198) u kojem autor piše o kulturnim, ali i prijateljskim vezama između Splita i Hvara, žarištima humanističko-renesansne književne djelatnosti. Iz dvaju Marulićevih latinskih epigrama vidljivo je da je Marulić bio upoznat s radom dvojice hvarskih pjesnika (Lucić i vjerojatno Gazarović) kojima je epigrame i posvetio, štoviše potvrđena je i njegova izravna komunikacija i poznanstvo s njima. Autor podsjeća da su i Marulićevi mlađi splitski suvremenici bili u vezi s Lucićem, što je dokumentirano međusobnim pjesničkim poslasticama. Tomasović na koncu ističe kako je Marulić uživao ugled ne samo kod hvarskih, već i kod zadarskih pisaca 16. stoljeća.

Sljedeća tri rada govore o recepciji i širenju Marulićevih djela u Europi. **Francisco Javier Juez y Gálvez** u tekstu „*Marvliana en la Biblioteca Colombina de Sevilla*“ (199-237) piše kako se u sadašnjim fondovima Kolumbove knjižnice u Sevilli nalazi samo jedno Marulićevo djelo, i to *Evanđelistarium* koji je izdan u Baselu 1519. Međutim, na temelju podataka iz rukopisnih kataloga vlasnika knjižnice Hernanda Colóna, autor ističe da je on u svojoj knjižnici imao najpotpuniju zbirku Marulićeva opusa (i latinskog i hrvatskog) u Španjolskoj svih vremena.

Rad **Małgorzate Kryske** „*Nazočnost Marulićevih knjiga u poljskim knjižnicama*“ (239-249) prvi je pokušaj da se na temelju istraživanja o materijalnoj prisutnosti Marulićevih djela u poljskim knjižnicama (i to dviju poljskih zbirki, iz Krakówa i Varšave) dođe do saznanja o recepciji Marulićevih djela na prostoru Poljske. Autorica zaključuje da se i na tom prostoru čitalo Marulića te da su njegove *Institucije* i *Evanđelistar* vjerojatno poslužili u religijskim diskusijama početkom 16. stoljeća.

O širenju Marulićeva djela u Europi razdiranoj herezama i građanskim ratovima piše **Charles Béné** u radu „*L'oeuvre de Marulić en Europe centrale: première approche du Cesta do Nebe de S. Lomnický (Prague, 1621)*“ (251-273) u kojem autor analizira djelo Šimona Lomnickog koji je na češki jezik vjerno preveo pet poglavlja *Institucije* posvećenih trpljenju i mučeništvu.

Slijedi rad **Istvána Lókösa** „*Književna vrsta Judite u razvoju epa od antike do romanizma*“ (275-283) u kojem se analizira klasifikacija epa u djelima književne teorije te se na temelju toga pokušava odgovoriti na pitanje koje mjesto zauzima Marulićeva *Judita* u

razvoju europske epske poezije klasičnog tipa od postvergilijanskog doba do romantizma. Autor zaključuje da je Marulić bio jedan od europskih epskih pjesnika koji su težili zadržati tradicionalne osobine klasičnog epa, ali su istovremeno obnavljali neka svojstva žanra.

U tekstu „*Otpor i predanje: Marulićevi nazori o autoritetu i posluhu*“ (285-291) **Branko Jozić** razmatra kakvi su Marulićevi nazori o autoritetu, vlasti, slobodi, podložnosti te na temelju analize nekoliko odlomaka iz njegovih djela zaključuje kako su prema Maruliću vrlina i opće dobro svima nadređeni. On poštuje autoritet, ali samo ako je utemeljen na općim vrijednostima i potvrđen djelima te je stoga bio kritičan prema nositeljima autoriteta koji se nisu ponašali u skladu s tim načelima.

Mladen Parlov analizira „*Lik žene u misli Marka Marulića*“ (293-313) te zaključuje kako se u Marulićevim djelima vidi utjecaj višestoljetnog crkvenog pristupa ženi i govora o ženi, ali se osjeća i novi pristup razmišljanja o ženi. Međutim, u splitskoj sredini Marulićeva vremena, a time i kod njega, žena i njezina uloga u društvu još uvijek je, prema mišljenju autora, više srednjovjekovna nego renesansna.

Posljednji u nizu radova je zanimljivi tekst **Bratislava Lučina** „*Marulićeva ruka na trogirskom kodeksu Petronija (Codex Parisiensis lat. 7989 olim Traguriensis)*“ (315-322). Autor je u potrazi za identitetom prepisivača trogirskog kodeksa, rukopisa koji jedini na svijetu sadrži tekst *Trimalhionove gozbe* naišao na zanimljivo otkriće: na stranicama rukopisa prepoznao je Marulićev autograf. Prema autorovom mišljenju Marulić je u kodeks prepisao Klaudijanovu pjesmu, ali se trag njegove ruke nalazi i u nizu marginalija koje su upisane u kodeks. Na temelju toga autor zaključuje kako je Marulić morao biti vlasnik trogirskoga kodeksa na prijelazu iz 15. u 16. stoljeće, a možda i tijekom čitavog svog života.

Nakon nabrojanih tekstova slijedi *Kronika* u kojoj se nalaze obrazloženja nagrada Dana hrvatske knjige 2004. te izvješće **Cvijete Pavlović** o predavljanju Marulićeve *Judite* u francuskom prijevodu Charlesa Bénéa na Sorbonnei. U odjeljku *Bibliografije* **Branko Jozić** donosi *Bibliografiju Marka Marulića 2004.*, a u odjeljku *Recenzije, prikazi, osvrti* nalaze se prikazi dvaju djela o Maruliću.

Colloquia Marvliana i u ovom broju donosi niz zanimljivih i kvalitetnih radova o Maruliću i njegovu djelu. Svojom širinom i sve raznovrsnijim znanstvenim radovima časopis je zanimljiv ne samo marulolozima, već i širem krugu znanstvenika i čitatelja. Tendencija je časopisa u tome da postane interdisciplinarni te bi stoga i radovi povjesničara o Maruliću i njegovu vremenu bili dragocjeni i dobrodošli.

Sandra IVOVIĆ

Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu

Prilozi 34, *Institut za istoriju u Sarajevu, Sarajevo 2005, 460 str.*

Davne 1965. godine izašao je prvi broj časopisa Instituta za istoriju u Sarajevu *Prilozi za istoriju radničkog pokreta* (od 1973. godine pod imenom *Prilozi*). Nakon što je sredinom sedamdesetih Institut za istoriju proširio područje istraživanja na srednjovjekovno,

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

38

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a bold, sans-serif font, followed by the word 'press' in a smaller, lowercase, sans-serif font. The 'FF' is stylized with a horizontal line through the middle of the letters.

ZAGREB 2006.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 38

Izdavač

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača

Miljenko Jurković

Glavni urednik

Borislav Grgin

Uredništvo

Ivo Goldstein
Boris Olujić
Mario Strecha
Božena Vranješ-Šoljan

Tajnik uredništva

Hrvoje Gračanin

Adresa uredništva

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje

Ovi su Radovi tiskani uz financijsku potporu
Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Naslovna stranica

Iva Mandić

Računalni slog

Boris Bui

Lektura i korektura

Ivan Botica

Tisak

Tiskara Rotim i Market, Lukavec

Tiskanje dovršeno u listopadu 2006. godine

Naklada

400 primjeraka